

ACC. N:R. M. 13876 : 1-45.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Nils Persson,

Härad: Luggude (även något fr. Färs hfd)

Adress: Kullabarn, Hittarp

Socken: Allerum

Berättat av: Densamme

Uppteckningsår: 1955

Född år 1887 i Lörestad

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kvinnan och kvinnadrift. s. 1-31.

Arrende-kontrakt och syn-
företag ang. kvinn och
tillhörande egendom. s. 32-45.

LMF 99

Skriv endast på denna sida!

Lmf 99
1.

Våra äldsta kvarnar (under de rista 30 åren)
voro dels kavalta dels hjulkvarnar för
vattenkraft. För vindkraft finner ju stubb-
møllan som den äldsta, Senare kom de s.k.
holländarna i olika variationer, Villken typ
av dessa som är äldst är svårt avgöra, Men för
sin del tror jag att de stora holländarna med
omgång var den första typen i vårt land. Den
slutligen kommer jag till därav att jag känner
till en sådan gammal kvarn nära min hembygd,
närmare bestämt Främningstog, p.e. Wollsjö.
Där min far arbetat som møllaren för nära
100 år sen, har inte självt sett kvarnen hel
Men ruinen låg kvar i början av detta sekel
En ganska stor mølla med stenomgång
av ovanligt stora mät. Kvarnen eld-
härjades innan jag blev född och ersattes
med en annan mindre kvarn av holländsk

2)

tygg, en bit därifrån, som vi står kvar än.
Agaren till den gamla kvarnen hette Niks Andersson
och en son. För klassen övertog den nya kvarnen
efter sin far. Efter vad jag minnats om från
gamla kvarnen i Träningestrog var den så byggd
med dejsningen att den revades med vinkel
rygg i kättern genom kuggarna i dejs-
kranen. Kvarnen drivs utslutande med vindkraft.
Kvarnseglet på denna kvarn var treklöat liksom
på alla äldre kvarnar. Arbetsförfärderna voro
i stort sätt de samma som när jag började i socket.
Dag så väl som natt skulle mällaren vara på sin
post, så snart det blåste. Om han på grund av
får litet sömn eller trötthet inte vågade sätta i
gång, var det alltid någon av kretsens äldre folk som
genom ieviga kunnigheter å fönter eller väggar
satta lin i vederbörande. Gamla liden var den
lön för mädan en mällaren fick uppbära på den.

ACC. N:R M. 13876:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3.

tiden 20-25 kr. för året + något par strumpor
o dito byxor samt smet o logi. Vid dessa stäm-
mar fanns det viss anordningar dragen av möllan.
Som transporterade säckarna direkt från vagnen
i porten upp till mullloftet. På de s. k. skinn-
klockorna fick man däremot bära både in
ut säckarna från o till vagnen vilket kunde
vara rätt så påfrestande, särskilt som det
många gånger hände att säckarna kunde
väga 150 ja till o med 200 kg. om det gällde
brödsparmen. Om det inte fanns någon så stark
kraft hemma på gården som orka med en bä-
dan säck från magasinet ut till vagnen så
tillgreps den metoden att bära ut säcken i
brevposten och lämna i säcken som var
förut placerad i vagnen. Detta blott för att
pröva möllarens krafter (Inte på grund av
en säckbrist) Så gott som alla bönder

4)
ACC. N:R M. 13876:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

bröde rätt stort förråd av hemvärdade säcken
(av anfallslin) med tydligt stämpelade namn
på varje säck. De största o. bästa för bröd
säd. De öfriga släta o. sämre för foder
säd. Säckerna var av mycket tjock o. bra kvalite
och kunde hålla i mer än en mansålder, om
de, som de, vårdades väl. Till varje julhögtid
var det vanligt att Bruderna lämnade två o. tre-
hundra kg. brödsäd för malning till mjöl
för julbrödet. Av detta mjöl brödsäddades så
en del, i hemmen, till finbröd, (om ingen silt
fanns i kvarnen.) Silt o. grynvarn var på sine
till funnits i kvarnarna så länge jag kan minnas
exakt när de kom till vet jag inte. Till o. med
bröde min far under sin möttesventid deltagit
i siltning på en del av de kvarnar han haft
plats emellan 1860-1870-talet. Siltning av mjöl o.
småkvarnar på landsbygden upphörde när

4.

ACC. N:R M. 13876: 5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Storkvarnarna ("vats och handels") Namn till
Så gott som alla kvarnägare av äldre årgång,
var själva mjölnare o deltog i arbetet
vid kvarnan. Ibland var rörelsen kombinerad
med lantbruk som i så fall fick skötas av
andra, hemmavarande eller lejd arbetskraft
och när tid o förhållanden så medgav
fjells eventuellt anställda mällevänner
jälpa till även där. Större gods o gårdar
hade i många fall egen kvarn, som i så fall
var bortarrenderad till någon mjölnare. Denna
arrenderator var då kontraktseutligt skyldig
att föra o främst mala till gårdens o dit-
hörande folks behov, den i andra hand mala
till andra brukar. Den metoden har tillämpats
här i Mulla Gunnarstorp och några andra jag
känner till. Betalningen för malning togs
alltid ut i form av full "av hel råd" ända till

5.

6)
år 1914 då Kristiden kom med nya bestämmelser
(Beslag på all säd m. m.) Tullen togs på så
satt att med ett mått av bestånd startets
(ungefär 1 ct.) togs för varje märk i påslagsvingen,
märkena var 6 st. om det var fullt till första märket
togs ett mått i tull, om det blev fullt upp till
sjätte märket togs 6 mått. Inom mera utläggs
all betalning i pengar. Tullräden användes
i flesta fall till födel ut mjölnarens svinn
Så godt som alla mjölnare var svinnuppfödare
i förhållande till tullrädesmängden.

Fördelen med tull var den för kvarnägaren,
att han alltid var säker om betalningen
och för kunden, att han kunde se sig till
skaffa pengar av säd.

Bagerirörelsen i samband med kvarndrift
förelåg endast i sådana fall där arbets-
kraften var övertalig och där industri

ACC. N:R M. 13876:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7.

eller tätare förekom i närheten. Sedan
var gästar 25 år tillbaka höper de flera färdigt
bröd även om de själv ulla brödsäsa.
Om det gällde brödsäsa som skulle mallas
var alltid kunderna nöga med att få
sin egen säd tillbaka, den var alltid
bättre än "den andra". Om det bruka
tänka brödsäsa i barmen innan den läm-
nades till kvarnen och då trade de ju skäl
för sin fodran, mjölet blev då bättre än
balken av. Mjölet till bröd skulle alltid mallas
2 ggr. för att bli så fint som möjligt och det
var ganska välbekant när det ibland
kunde vara ända upp till 20-30% gusse i
säcken. (Gusse en slags grästänkande växt
med en mycket seg skal omkring en
mycket liten kärna.) När man malde
brödsäsa 2 ggr hette det att den skredder -

8)
jörsta gången, och andra gången till finska
någon annan. Att kvarnarna, speciellt
holländarna, uppfördes i olika storlekar
och med en utom omgång o.s.v. berodde
dels därpå att det blev en ekonomisk
fråga för den som skulle bekosta bygget.
De mindre kvarnarna utan omgång
kunde ju byggas betydligt billigare
Och dels fick man ta hänsyn till Kund-
Närens storlek, samt sist men inte minst
beroaende på terrängens karaktär, hade
man tillgång till bäckar eller för vinden
vinderfritt fält kunde man ju reda
sig med mindre höjdskillnad på
kvarnbyggnaden. De första kvarnarna
med omgång av trä, har det berättats mig att
de var stöttade med lodräta stolpar för
omgången. Skälorna till dem har på

9/
Så många jag sett varit kända, med undantag
av Kulla Gunnarstorgs kvarnen och Geddeholmens
kvarn vid Ekby. De båda var lika i det
hänseendet men också byggda av
Samma svenskiska kvarnbyggare.

Där det förekom ändring av käftarna, gjordes
väl detta mest för utseendes skull och när
den ändå byggdes om, kanske blev de
också något billigare i underhåll och
byggkostnad. Av de olika drejnings-
anordningarna är käftväg- eller käftväg-
väg, käftväg, käftväg, käftväg och sist
sjeldredning. Förutom med käftvägen
var alltså det gick både fortare och
lättare att dreja med detta system.
Från början var det ju en drejskiva
försedd med spjulat av trä med järnrings,
en midler stöck fastsat i mitten på denna

10/
När, med hån upplöst för en lagom kraftig
stäng av trä, med denna stäng framför sig
jimen man så springa runt, till Hållingens
som var fästad med ena ändan i krög-
värket och den andra i stocken på Nörran,
var pårethad o därmed hade toppen med
vingar o tillbehör flyttat sig någon meter
närmare vindriktningen. När kätthjulet
kom till det jag inte men det var fummigt
så länge jag kan minnas. Ett riktmoment
med kätthjulet var att om det kom en
öförrisad vindby och om man är
någon anledning glömt att fästa
Hållingen från kätthjulet ordentligt
så kunde det hända att vinden hjälper
dröja molnen helt om, alltså i bak-
vind och detta kunde medföra en
krasch nes på baken med hela toppen

o vingar o allt om det inte bara instasackta
sig till 4 fyrstörda o egel, Där som är teattijul
är ingen tyngd bak till som motsvar vingar
var tyngd fram - därav risker att de ligger
öven ändå om det går fort. I Färneby i Härbys
träskten hände just en sådan olycka för
flera år sen.

Wattijulen är monterade på såväl
Stora som små kvarnar, och fungerar till bra
o användbar storleken. Den första motte jag kände
till med denna drejningsordning, var Ståhags kvarn
som även var utrustad med sjilvervickning.
Drottens kvarn som byggdes i början av 1800-talet
av timmer o spannmålsfirman Björk därstaden
var en av de första i vår provins med
Spjeldrejning. Öven Gärnsås kvarn
drages till vid samma tid. Gjensättning
på drejkransen, kom till dels för att

12/

ACC. N:R M. 13876:12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

12.

det skulle bli varaktigare o dels därför att det
 skulle gå lättare att dreja. "Delade meningar."
 Oem som var initiativtagare till detta, är inte
 lätt att säga, troligen något experiment av
 möllare och kvarnbyggare tillsammans.
 Att kvarningarna gingo åt olika håll
 anser jag mest bero på misstag eller
 felbedömning. Det är mycket få kvarnar
 som går med sola med vingarna, helt framifrån
 någon fördes med det finner inte, men väl
 mycket. Kvarnstenarna bl.a. får ju då
 vara tråkade på annat sätt, rakta mot
 sågen till dem som går rätt med vingarna
 Men räknar ju med att en mölla går rätt
 när man ser vingarna gå med sola
 om man ser dem från kvärvärkstället
 alltså rak bakifrån. Cyklar i nordväst-
 Skåne ten jag inte finnes någon kvarn

13)

ACC. N:R M. 13876:13.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

13.

Som går "amgt om". Gjornar av trä
 har varit i bruk allsedan vädertempera-
 turen till, och utan järnkonning har de
 väl knappast kunnat gå åtminstone inte
 om kvern o vingar var av vår vanliga
 storlek. Det skulle stila allt för snart och
 fort på axeln. "Har aldrig sett någon
 Axel utan infällda järn i stälbanan
 Gjornar är av gumme som döljer,
 högt står tras jag, och består i sin
 främre del, från nedre axelhuvudet
 av ett ihåligt gjutet järn, då långt
 som hälften av hela axelns längd, i bakre
 änden inpassas den fyrkantiga träaxeln
 Axeln består alltså av trä o järn.
 De s.k. slafkvarnarna var byggda på
 samma sätt som kulländarna. Vad
 vingar och axlar angår, man i öfrigt sett

14/

ACC. N:R M. 13876:14.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

14.

olika holländarna, taket i stolpkvarnarna
var ju alltid "kuststansform" - "vidare var hela
byggnaden vridbar, utom stolpa med saxträd
& Stenof, som alltid utgjordes av ett fri-
stående murar av gråsten, härpå vilade
hela byggnaden. Den såk. tejsleten är
en gammal ny uppfinning som tillkom-
mit för att utöka lagerutrymmet för träsk
och för att kunna skydda dem för väder
& vind samt i någon mån även för o-
behöriga att tillägna sig något av
varan "till billigt pris". Går i min trakt
finnes numera icke mer än en stolp-
kvarn som är i gång, nämligen Pää-
Stubbamölle. Går blott för malning till
kustbehov. Skönt kan gämnas den är
och vem som byggd den. I sin närmaste
omgivning har vi haft 2 st. gamla vattenkvarnar

15/

ACC. N:R M. 13876:15.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND.

15.

föregångare till denna vädertvorn som ännu står kvar i Nalla Gunnarstorp ägor. Den var tilladad Grantevalla och var en tjullvorn och byggd för malning till M-g-tröps eget behov.

Men sedan den i övrigt såg ut i konstruktionen o storlek är icke lätt i jä redapå, ägare till den var Nalla Gunnarstorp gods, som även lät bygga vädertvorn ned. men denna gång helt nära gården, där ett litet vattendrag fanns, fastän otillräckligt för att driva någon tvorn. För att få mera "vatten på sin tvorn", grävdes då en kanal från Kvarensdamm nrt. cirka 1 km. långd. När vattnet släpptes på i denna kanal upplämnades det emellan tid att bottnen i kanalen var genomsläpplig-vattnet kom aldrig fram till bestämdeorten, för att nu råda bot

på ståndet. Kladdes då Namatbranten o' botlen
 med plank som skulle hindra vattenet att
 försvinna, Fäste heller detta blev tillfyllest
 och så kom väl tanken på denna väder-
 kvarn som nu finns och som sedan dess
 har ersatt vattenkvarnarna. Dammarne
 till båda dessa vattenkvarnar finns ännu
 kvar. Damm av trättas än i dag för Grunte-
 damm. Dess utformning är som naturen
 gjort därat den - en fördjupning i mark-
 gån cirka 10 m bred och så höga backar
 sid båda sidor. Vattnet kommer från
 moss o' Kärromark, belägna längre bort.
 För att få önskat tryck o' vattenmängd
 i dammen avstängdes vattnet genom
 en mur, närmast kvarnbyggnaden.
 Denna mur var byggd, där inget
 naturligt hinder fanns, av gräs och

FOLKLIVS-
 ARKIVET
 LUND

16.

17/

ACC. N:R M. 13876:17.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

17.

jord samt lera, och försedd med regler-
bara dammluckor att öppnas o stängas efter
önskan, - en lucka som ledde till kvarnhylden
o en annan som öppnades bara vid förhögt
vattenstånd och släppte ut vattnet vid sidan
om kvarnen. Damm uti är är sammere och
lagd till prydnadsdammen med Rhododendron och
andra växter planterade i Kanterna, - nära intill
Stallet utgör det ett vackert inslag.

Resterna av murarna, där kvarnhylden har
haft sin plats synes tydligt än.

Vid vattenkvarnarna o i vissa fall även
på vädarkvarnar finns för en s. k. Mølle-
kammare, inredd i något ställe i
bottenvåningen där det var Mågarlunda
mjölkdammsfrätt. Dessa kammare använ-
des, dels som sortkammare för mjölle-
övernerna och dels som väntrum för

18/

ACC. N:R M. 13876:18.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

18.

Kvänderna som kom till kvorn för att få smalat
med sig hem - Vänligtiden där brukade inte vara
av det tråkigaste slaget, en kortlek, som alltid
fanns till hands" och något att läsa sig med,
vanligen en flaska brännvin, gjorde att
kvänderna trivdes ganska bra i middeltimmarna
& väntade gärna i flera timmar på sin
vatsning. Det var så gott som en ostriven
lag att alla kvornkvänder, när de kom
till möllan, skulle trakteras med ett glas
starkvara av någon sort samt cigarer.

Kvalitet & mängd kanske något beroende på
hur stor eller liten kvorden var.

Clår så humöret var på toppunkten
berättades bl.a. spöktalk andra historier
av skilda slag. Okrobatörningar av
lämplig sort var också en omtäckt
underhållning. Clår så tiden var inne

19/

ACC. N:R M. 13876:19.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND.

19.

att föra hem med mälden, Kunde det ju handla
 att våra nötkreaturer var håll så omöcknade,
 Någon Kontroll hur säckarna kom att ligga i
 vagnen Kunde det ju inte bli fel om. Detta
 var Annars nog att varje säck låg i
 vagnen med den ändan fram som var
 sammanbundnen, detta för att inte säden skulle
 tappas på vägen om säcken ar någon
 avledning skulle göras. Det kunde också
 kända vid sådana tillfällen att säckarna
 blev så vördstört placerade på vagnen att
 en eller flera av dem föll ut under vägen
 och i så fall blev det en extra tur att söka reda
 på det som föllades.

För försigtighets skull med säden när
 den lämnades in på kvarnen var ju först
 att bära in den, (på ryggen) eller om him
 fanas att lägga, kassa upp den, (som värbild)

20/

ACC. N:R M. 13876:20.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

20.

plåts för det såd och en annan för analen hade
 man alltid på varens kvarn, Därefter, om inte man
 på säcken fanns förut, märks den med ägarens
 namn o nummer. Och så redas på hur det skulle
 malas, om det skulle vara till djur eller människo
 föda, vidare när kunden önskar kända det
 i vanliga fall blev säden malen i Tur
 o ordning eftersom den kom. "Den som
 först kommer till kvarn får först malen"
 heter det ju o det tillämpades i flesta fall. När
 det någon som var helt utan mat åt djur
 eller folk, kunde ju denna regel prångas
 Och helst ville byråkraten ha så många
 säcken tillstade sådsorter som möjligt
 efter varandra, därför att han då inte behövt
 vara så nog med ombytet på kvarnen
 de olika säckarna emellan. Finns
 Säden korreras upp på kvarnloftet

för att förvarnas i kvarnbingen, skulle den
vägas och inskrivas i mätboken, för att den
efter malmningen åter vägas o strykas i boken
o sedan placeras på för det mesta, en bestämd
plats för varje hand, bland de malna säckarna.
Att de olika delarna i en tvärsnitt var byggda av
skilda träslag, berodde på att man dels gärna
använde den sort som var lättast att komma
såsom för till stämme (ständer) o vingar
där det fördrades rätt länge o stora trä-
grenarna) samt en där det var fråga om
kastare stöcker såsom allt timmer i
hällans-bronstolpar m.m. Högsten var
dels av ett o bok, dels av furu. Högsten
bör vara av vitbok som är både hårt
o segt och därför tål både slitning
och stötar som förskommer vid en
väderstvarn på grund av den ojämna strökfästen

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND.

21.

22/

ACC. N:R M. 13876:22.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Svärmsvingar föreligger på någon enstaka
 stann, där i orten finnes en sådan uppställning
 i Allarums kvarn p. a. Odåkra, den blev byggd
 av en smedmästare Svensson i Hjälmshult
 p. Odåkra. En annan kvarn utrustad med
 järnvingar (troligen den första) fanns
 på en plats norr om Asgelholm, något
 närmare om den vet jag ej. Tiden för järn-
 vingarnas tillkomst är ungefär detsamma som
 för järnaxlarna. En utskrift av vingarna fick
 göras en gång som äret, och bestod i all-
 emhet först av träkilarna som fasthöll
 vingarna i axelhuvudet. Att signalera
 med vingarna, föreligger någon enstaka
 gång, och då gällde signalerna till kuu-
 deerna. Om man stannade kvarnvingen
 några meter från lodrätstrecket betydde detta
 att mjölnaren brada slut på malning och

27r.

23/

ACC. N:R M. 13876:23.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

23.

vänta mera såd till kvarnen, Om vingen
 Stannades någon meter förbi lodrättsrecket
 ville möllaren därmed tillkännage att den
 var just upp att göra på kvarnen, alltså såg
 han helst att den väntade att komma med
 mera såd tillvidare. Vid de stora hög-
 tiderna såsom jul & nyår m. fl. var det sed
 att stanna kvarnen på bestämt klockslag
 kl. halvfyra m. Och sedan var det utärta, de
 olika möllerna emellan, vem som först
 blev färdig med att seglu ut.

Chän klockan närmade sig halv 4 slaget på
 m. avdelades en man som då skulle hålla
 utkika på dem andra möllerna som kunde
 bes där omkring, "o det var ofta rätt många", för
 att varsko om någon av dem andra möllerna
 stannade. Sedan någon väl börjat, gick det
 på någon minut att alla var färdiga med

24/

ACC. N:R M. 13876:24.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

24.

"avseglingen. d. v. s. slå in seglen - plöcka ner storm-
bräder o stormluckor o därefter ställa vingarna
i kryss & linne med den bestämde helgdagsställning.

Så kunde tälgen börja, o med den möllarens
bedrömliga tus ett bli kumbuden till tusen-
derna och undfagna på bästa sätt av allt
vad huset förmådde. Såväl kvarnägare som
möllarevänner gingo lika del av denna ära.

Chagons särskild placering förenam inte
allan möjligt för någon mera högt
uppsatt person, och som sådana räknades
inte vi Mjölarna. Mjölarens sociala
ställning var mest som vilken annan
person som helst. De var ju rekryt-
erade att alla samhällsklasser. En
Mjölare antyder gärna för olika för-
tröende uppdrag inom kommunen, han an-
siga vara mest ansvarig o klarast än

25/

ACC. N:R M. 13876:25

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

25.

folk i allmänhet, på grund av sin vana
att dagligen umgås med folk; derutom
var han väl insatt i såväl deras ekonomiska
som andra förhållanden o var ju synner-
ligen lämplig för de olika uppdragen.

Om han därtill var rättvis o tillmötes-
gående mot sina kunder, vilket var det
bästa medlet mot konkurrensen mellan
emellan, hade han alla utseendet att vara
oöfvertruffad. Näljörnarens ekonomiska förhållanden
hade nog icke så stor betydelse och var i
flertalet fall goda.

De ära gamla kvarnbyggare var genomgående
av en utpräglad finurlig o snidig typ, med
en enastående förmåga att bedöma saker
o ting till sina rätta proportioner, vilket
var av stor betydelse inom dessa fack.
Det var långtifrån alla som var

26/

ACC. N:R M. 13876:26.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

26.

fädda med sådana anlag som behöves
 för en möllebyggare. Som byggnads-
 snickare från början, har de sedan spece-
 aliserat sig på möllebyggeriet. Först efter
 en lärotid på 4-5 år kunde de börja med
 svårare saker som att bygga om ett hjul,
 eller bygga en vinge o.d. Kvarnbyggarnas
 tillkomst och utbildning har tillgått så att
 de aldrig lärt upp någon yngre med
 anlag för yrket. Som sedan gått tillväxa
 i vana och duktighet. För att på brännningen
 efterträda sina lärarmästare. Här i våra orter
 har vi haft två mycket duktiga fackmän
 på området nämligen kvarnbyggare Olof
 Olinsson i Skåre (död sedan ett par år) och
 och Olof Tallström, Döskull. Båda mycket
 duktiga i sitt fack och elever av samma
 mästare. Om någon av dessa två

27

ACC. N:R M. 13876: 27.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

27.

Byggt någon ny kvarn här, eller annan stam, vet
 jag inte. Men alla ombyggn. och reparationer
 som utförts här omkring, har dessa nämnda
 två varit mestare för. H. Fällström har
 flyttat en kottändad väderkvarn från Ringstorp
 h. l. g. till Fredrikadal inom Västerås stads
 "för museets förvaring". Något bestämt mått
 för en kvarnbyggnad för att anses för bra finner
 jag inte på annat sätt, än att när vingarnas längd
 är bestämt får ju övriga byggnaden utformas
 därefter. I stället så den symmetriskt förändrad
 sållkvarntillsten. Beträffande att utståndet mellan
 respektive loflar blir någon, d. v. s. precis så
 högt som behövs för hjul o. maskiner.
 Vid större reparationer, till exempel
 inläggning av ny axel, eller dito vingar behövs
 flera män som extra hjälp för att draga i linor o.
 taljor, cirka 20 st. till en axel och tio eller så

28/

ACC. N:R M. 13876:28.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

28.

för en vinge. Manuskriptet fick man genom att
 anmoda kunnarna att hjälpa till. Vid sådana
 tillfällen blev det alltid betalning i mat o dryck
 till extra hjälpen. Att ligga en ny kvam-
 sten o göra den färdig för malning var ett
 arbete som gädrade både vasa o kunnighet
 men som varje kompetent mjölnare skulle
 kunna själv utföra. De flesta hade dock
 snällbyggaren till hjälp vid sådana till-
 fällen. Vid stubbsmöllerna fanns ju
 bara ett par kvarnar till både brödsid
 och fodersid. För att inte sammanblanda
 sädeslagen fick man först mala
 kvamen som för fodersid om man hade
 sådan på. Därefter mala några kilo ren
 säd, korn- eller majs o med detta renna kvamen
 föse mjölmalningen till bröd. Malningen av
 denna rensad skulle göras med upplyfta stumar

29/

ACC. N:R M. 13876:29.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

29.

Så att "fabrikatet" blev så starkgrönt som
möjligt o därigenom kunna pistas ut
mjölkringen som av godersiden var
beredd med karekmal o. d. Efter
denne procedur ansågs kvarnen vara
ren för brödsiden.

Vid vattenkvarnar med större o medel-
stora vatten drag finns alltid en s. k. ålaktig
kän kunnedsaktligen ål fångades, någon
gång även lax o forell, fångsterna blev i
eventuell inte större än att de förbrukades i
mjölkvarnens eget hushåll. Vid större fångst
var det alltid samma o bekanta som blev
ihågkomna så långt det räckte. Om ål
kunde man ibland få upp till 100 kg på en
natt, under gynnsamma förhållanden. Ett exempel
efter stora regn - vid mölles o ålans vandringstid
överflödet konserverades för kommande säsonger.

30/

ACC. N:R M. 13876:30.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND.

31.

Skovredskrossen kom i bruk någon gång i början på 1900-talet, i samband med att lantbruksskolor o lärare börja agitera för rationellare jordbruks skötsel och tilläggning. Det blev konstaterat att hästarna lilla bättre den korsade sällen än den gröpade.

Angående mjölnardrängar så var de väl att anse som vanliga drängar t. ex vid ett lantbruk. Det var bara namnet eller titeln som var olika. Där sådana företag var deras uppgift att göra allt grovarbete och där som fanns hästar som tillhörde kvarnägaren skulle ju då dessa köras och skötas av mjölnardrängarna.

De första s. k. turbinationskvarnarna, "enliga gjuten ståt konstruktiv", var en föregångare till nuvarande hemmekvarnar för turbinationsmalning. Dessa s. k. kvarnar drogs med hästkraft, innan traktor o elkraft kom i allmänt bruk.

Förklar vid vilken svärmarsa tillhörd
alltid svärmarsen, möjligen arrendatören
eller någon annan.

Svärmarsbyggarna, från förr, hade all sin
utkomst av sitt yrke de hade alltid fullt
upp att göra inom sitt fack.

Om det gynnade arrendatörernas,
och delade rättigheter o skyldigheter, känner
jag inte till. I så fall har det varit långt före
min tid. Men vilkoren för en arrendatör
vid en gård, var att alla underlydande skulle
få matet efter samma mått som svärmars-
gården.

Någon spix eller uppvarmingsanordning
i den så kallade "svärmarsen", = "svärmarsen" finns
inte. Det ansågs som lyx på den tiden. Skolan var
sopplatsen på matloftet o där var varit en nyvaddad säd.

Skåne
Luggude
Allerum
Uppt. år 1955

No. 44
Berättare mjölnare Nils Persson
Kulla kvarn, Hittarp
född år 1887 i Lövestad

M. 13876:32.

FOLKLIVSBYGGET
Institutionen för folk-
ning och kulturvetenskap

ARRENDE - KONTRAKT.

Till mjölnaren *Nils Persson* utarrenderar jag för tiden från den *14 Mars 1925* till den *1 Mars 1930* en Kulla Gunnartorps Gods tillhörig holländsk väderkvarn med därtill hörande åbyggnader samt gårdstomt, trädgård och jordlott utgörande ~~tillsammans en (1) hektar 08 ar~~, belägen i Kulla Gunnartorp i Allerums socken, Luggude härad, Malmöhus län, efter hvilken tid egendomen utan vidare uppsägning afträdes, mot nedan bestämda årliga arrendeavgifter och i öfrigt under följande villkor:

§ 1.

Arrendatorn emottager kvarnen med inventarier, åbyggnader, gårdstomt, trädgård, åkerjord och hvad i öfrigt till fastigheten hörer efter laga syn med förbindelse att under hela arrendetiden allt städse väl och i enlighet med detta kontrakts bestämmelser i fullgodt skick underhålla; skolande allt hvad sålunda emottagits, efter laga syn aflämnas.

§ 2.

Arrendet utgör ~~Ten Lunda (100)~~ *Trekanta (300)* kronor för tiden från den ~~till den~~ ~~och därefter~~ ~~kroner~~ om året, som erlägges å Kulla Gunnartorps Godskonter halvårsvis i förskott, med början den *1 Mars 1925*. För arrendebelopp som icke erlägges å sålunda bestämd förfallodag godtgör arrendatorn 7 % ränta pr år.

Dessutom är arrendatorn skyldig att mottaga och så fort ske kan, hvarje gång efter mottagandet, till Kulla Gunnarstorps Gods och till där tjenande personer mala all slags säd mot följande ersättning: för gröpe 5/100 delar och för finmalet mjöl 6/100 delar af vikten, afdamningen häri inberäknad. Dessa bestämmelsers fullgörande af arrendatorn skall anses vara af synnerlig vikt för jordägaren.

§ 3.

Arrendatorn ansvarar för all skatt och annan allmän tunga, af

hvad man och beskaffenhet den vara må - bevillning däruti inbegripen - som nu eller framdeles kan komma att utgå för egendomen och kvarnen och som belöper sig på arrendetiden. Dessa bestämmelsers fullgörande af arrendatorn skall anses vara af synnerlig vikt för ägaren.

§ 4.

Arrendatorn förbinder sig:

- a) att såväl kvarnen som åbyggnaderna städse väl och i fullgodt skick underhålla och då sådant erfordras på egen bekostnad anskaffa och framforsla såväl kvarnstenar som vingar samt hvad i öfrigt kan behövas för kvarnens och åbyggnadernas underhåll och vård. - Om ny kvarnaxel erfordras, lämnar jordägaren en sådan efter utvisning i Kulla Gunnarstorps skogar, men skall af arrendatorn fällas, upphuggas och uppläggas;
- b) att städse hafva kvarnen och åbyggnaderna till det af jordägaren bestämda värdet samt lösöre, gröda, hö och halm till sina fulla värden brandförsäkrade, vidkännas och å rätta tider erlägga alla därmed förenade utgifter och ansvara att det för försäkringen gällande reglementet och öfriga villkor iakttagas. Skulle dessa byggnader genom eldsvåda förstöras lyftes brandskadeersättningen härföre af jordägaren. Skulle till följd af arrendatorns eller hans folks förhållande eller förvållande hinder möta för utfående af brandskadeersättningen, eller därest endast en del af ersättningen utbekommes eller om arrendatorn uraktlåtit att försäkra kvarnen och byggnaderna till det af jordägaren bestämda värdet åligger det arrendatorn att i alla hänseende hålla jordägaren skadeslös i och för sålunda liden förlust genom kontant ersättning, Platsens rödjande och byggnadsmaterialiers framskaffande till nya byggnader efter eldsvåda eller annan olyckshändelse åligger ensamt arrendatorn, utan rätt till ersättning. Dessa bestämmelsers iakttagande från arrendatorns sida skall anses vara af synnerlig vikt för jordägaren; I händelse kvarn eller byggnader genom brand skulle förstöras avsäger sig arrendatorn alla anspråk av uppförande av nya.
- c) att minst en gång hvar femte år bestryka allt å byggnader utvändigt synligt trä utom sådant som bör målas med oljefärg (spåntak undantagna) med någon lämplig slamfärg, och där papptak finnes städse

Skåne
Luggude
Allerum

Ber. & uppt.

FOLKLIVSARKIVET

Mjöltnare Nils Persson

Institutionen för folklivsforskning vid Lunds universitet

Kulla kvarn, Hittarp

Uppt. år 1855 hafva desamma väl och tillräckligt bestrukna med tjära, så att dess

yta alltid är fast och glansig, att hålla gårdstomten i städadt skick samt trädgården väl vårdad;

d) att själf bo på stället.

§ 5.

Jordägaren förbehåller sig med arrendatorns och andras uteslutande rätt till jakt och fiske. Ägaren, hans ombud, jägare och deras följe förbehållas vid alla tider fritt tillträde till egendomen.

§ 6.

Arrendatorn förbjudes:

a) att företaga någon förändring i kvarnens infedning som kan lända till densammas försämring;

b) att på något sätt skada eller ofreda angränsande skog och mark, att afverka eller skada å egendomen växande träd, och att utan jordägarens medgifvande hafva lösgående hund vid äfventyr, att, därest hund anträffas utanför gårdstomt eller trädgård den saklöst må dödas Arrendatorn är med afseende härå ansvarit för familj och husfolk;

c) att utan jordägarens medgifvande själf eller genom annan idka försäljning af spirituosa, vin eller maldrycker till förtäring på stället eller till afhämtning;

d) att under arrendetiden, vid dess slut eller vid afflyttning bortföra eller låta bortföra foder, långhalm, gödsel, jord- eller stenarter, att uppbränna eller på annat sätt förstöra foder eller gödsel;

e) att å egendomen hysa eller låta skrifva främmande person eller tillåta sådan att sig på ägorna bosätta;

f) att på annan person öfverlåta detta kontrakt, att till bruk och nyttjande å annan upplåta egendomen eller del däraf;

g) att nyttja fastigheten till annat än jordbruk och kvarnrörelse;

h) att inteckna detta kontrakt.

§ 7.

Till öfvervakande att arrendekontraktets bestämmelser efter-

lefvas förbehåller sig jordägaren när han för godt finner själf eller genom ombud hålla besiktning å egendomen. Brister, som därvid anmärkas, skola af arrendatorn afhjälpas inom tid som vid besiktningen bestämmes, vid äfventyr att de eljest må genom jordägarens försorg på arrendatorns bekostnad och utan hinder från dennes sida genast botas.

§ 8.

Af arrendatorn å fastigheten uppförd nybyggnad äfvensom förbättringar eller förändringar, som af arrendatorn verkställas i inredning eller eljest å egendomens byggnader, godtgöras arrendatorn vid afträdet endast i det fall, att jordägaren skriftligen medgifvit att ersätta någon därför bestämd kostnad. Hvad arrendatorn byggt utöfver hvad honom enligt detta kontrakt ålegat och icke 14 dagar före afträdet bortfört samt hvad han förbättrat, förändrat eller förskönat skall liksom annat som hör till fastigheten lämnas kvar vid afträdet och tillhöra fastigheten utan ersättning. Om arrendatorn under arrendetiden verkställer plantering af fruktträd, bärbuskar eller prydnadsträd, skola dessa därest annorlunda ej aftalats, genast tillhöra fastigheten och få icke förstöras eller borttagas, utan skola vid egendomens afträdande utan ersättning tillfalla ägaren.

§ 9.

Uppstår stormskada å tak eller del af hus eller å kvarnen skall arrendatorn utan särskild ersättning genast ombesörja skadans botande.

§ 10.

Dör arrendatorn före arrendetidens utgång är jordägaren berättigad att uppsäga aftalet mot erläggande till delägarne i boet af skälig lösen, som i brist på åsämja bestämmes på sätt i 2 kap. 8 § andra stycket af lagen om nyttjanderätt till fast egendom den 14 juni 1907 är föreskrifvet. Dock åligger det jordägaren, om han vill göra bruk af denna rätt, att därom tillsäga delägarne i boet inom sex månader efter dödsfallet.

§ 11.

Då egendomen afträdes, skall den vara i enlighet med den för

M. 13876:36.

född år 1887 i Lövestad

egendomen gällande häfd vara besådd med vintersäd och gräs och i öf-
rigt höstplöjd, allt utan ersättning. Likaledes skall arrendatorn vid
afträdet af arrendet utan ersättning lämna hela det å egendomen va-
rande gödsselförrådet, samt allt vid egendomen befintligt foder af hö
och halm.

Bestämmelserna i denna paragraf skola tillämpas äfven för det
fall, att fastigheten afträdes före utgången af den bestämde arren-
detiden.

§ 12.

Anspraak på skadestånd, nedsättning i arrendeafgiften eller
rätt återfå större eller mindre del af erlagdt vederlag efter ty i
lagen om nyttjanderätt till fast egendom af den 14 juni 1907 sägs må
icke under någon omständighet göras gällande af arrendatorn eller
hans rättsinnehafvare mot jordägaren.

§ 13.

I fråga om arrenderättens förverkande äfvensom i öfrigt i
fråga om detta arrendeafstal gälla föreskrifterna i lagen om nytt-
janderätt till fast egendom den 14 juni 1907 i den mån dessa före-
skrifter icke genom bestämmelserna i detta kontrakt äro ersatta af
andra eller upphäfda; dock att arrendatorn under inga omständig-
heter är berättigad att före den aftalade arrendetidens slut upp-
säga arrendeafstalet.

§ 14.

Twister mellan jordägaren och arrendatorn, som härleda sig
från detta kontrakt få icke dragas inför domstol, utan skola af-
göras af skiljemän i enlighet med lagen om skiljemän den 28 oktober
1887; dock att för utfående af förfallet arrendebelopp eller eljest
uti detta kontrakt bestämd afgäld må anlitas öfverexekutor eller
domstol.

Häref äro tvenne exemplar upprättade, af hvilka jag tagit
det ena och arrendatorn det andra.

Kulla Gunnarstorp den ^{14 Augusti 1924} .....

Med förestående kontrakt förklarar jag mig nöjd och förbinder
mig att för min del uppfylla dess bestämmelser; som ofvan

Nils Persson

På en gång

ärvarande vittnen:

L. Rosenberg

August Sjöström

Uppvisat och i kronans handlingar antecknad, betyggat
Hälsingborg i häradsskrifvarkontoret den 22 okt. 1924.

Rob. Stoltz

Lösen en krona.

Detta kontrakt förlänges på en Tidrymd
af 12 år räknat fr. o. m. 1 Mars 1930 Till 1 Mars 1942

Fältna öfverenskommit

Kulla-Gunnarst. 1 Mars 1930

Mils Persson

H. Wachtmeister

Bevittnas

Månsson

Skönlingsen

Arrendet förlänges på samma villkor till
14 Mars 1943. och gäller nyupprättat
av år 1929 även under denna period
då arrendet utau vidare utprägning artides

Kulla Gunnarstorp 26 sept. 1941

H. Wachtmeister Gunnarstorp

Skämsd at jag öfverens.

Mils Persson

Bevittnas

Skämsd

Gunnarstorp

M. 13876:38.

Detta arr. kontrakt förlänges på samma
vilkor till 14 mars 1944 och gäller synprotokol
år 1929 öron under denna arr. period,
då arrendet utan vidare upplögnings utträdes.

Kalle-Emuaktorp d. 17/12/1942

Hitt Wäldtmeister Wäldtmeister

Hörned är jag öronen!

Nils Persson

Berättare:

Skarvén M. Lundberg

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Landskap Skåne
Härad Luggude
Socken Allerum
Uppt. år 1955

Berättare mjölnare Nils Persson
Kulla kvarn, Hittarp
född år 1887 i Lövestad

Skåne
Luggude
Allerum
Uppt. år 1955

Berättare Uppt. mjölnare Nils Persson

M. 13876:39

Kulla kvarn, Hittarp
född år 1887 i Lövestad
FOLKINVSARKIVET
Municipaliteten för folkliv forsk.

År 1910 den 2 augusti förrättades af undertecknade på anmodan af Grefvinnan Elisabeth Wachtmeister å Kulla Gunnarstorp och arrendatorn Peter Persson, Allerum af- och tillträdessyn å Kulla Gunnarstorps Gård tillhöriga Holländska väderkvarn jämte 1 har jord i Allerumssocken,
rums/hvilken egendom enligt kontrakt af den 7 sept. 1909 innehafves af ofvannämnde P. Persson för tiden från den 25 mars 1910 till den 14 mars 1925.

Som ombud för ägaren tillstädeskom bokhållaren O. Jönsson, Kulla Gunnarstorp och var arrendatorn personligen närvarande.

Jäf mot synemännen anmäldes ej.

Till ledning för syneförrättningen företeddes dels ofvannämnda arrendekontrakt dels och syneprotokoll af den 26 juni 1894.

Till egendomen hörer följande byggnader:

Boningshus:

16,7 mtr. lång, 7,2 mtr. bred, 2,2 mtr. högt, uppfört af korsvirke med tegelfyllning, bräduppgaflar och halmtak; inredd från öster till 2 rum, dagligrum, kök, spiskammar, förstuga samt 3:ne rum, tegelgolf i kök och förstuga, resten golf samt loft af bräder.

Ugnar och spisar tillhöra arrendatorn.

Ladugårdsbyggnad:

22,7 mtr. lång, 7,2 mtr. bred, 3 mtr. hög, uppförd år 1907 af tegelgrundmur 13,7 mtr. längd från norr, resten korsvirke med bräder, bräduppgaflar och papptak; inredd från norr till svinstall, vedvod, höns-hus, stall för 2 hästar och 3 kor, 1 loge, vagnsport, drängkammrar mot logegolf samt magasin öfver de tvenne senare, brädloft öfver stallen.

Kvarnen:

Uppförd på gråstensgrundmur med genomkörspport och innehåller 2:ne sammäldskvarnar, skalkvarn med rensverk och 1 sikt.

Följande inventarier finnes:

1 st. järnkätting, 10,2 mtr., 1 st. hamplina 54 mtr., 2:ne hisslinor
1 st. strupptåg, 1 st. 3 skiv- och 1 st. 2 skiv-block, 1 järnstång,
9 st. hackor. 1 st. slägga, 1 hammar, 1 skrufnyckel, 1 brandkrok,

Skåne
Luggude
Allerum
Uppt. år 1955

M. 13876:40
Berättare & Uppt. mjölnare Nils Persson
- 2 - Kulla kvarn, Hittarp
född år 1887 i Lövestad

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

1 tullmått af koppar och 4 segel; stenarna till gröfkvarnen äro:
liggaren 32 cmt., löparen 17 ctm. och till siktkvarnen liggaren 19 cmt.
löparen 23 cmt.

Trädgård med fruktträd, bär- och blomsterbuskar samt brunn finnes.

Åkern i god häfd.

Byggnader och kvarn brandförsäkrade för 10.500 kronor.

Följande brister anmärktes:

Boningshuset: nya dropplistor vid gaflarna	kr. 2:--
Södra taksidan omläggas	" 80:--
Norra d:o repareras	" 15:--
D:o d:o hälften omläggas	" 40:--
fogning af väggarna samt rödfärgning af träet utv.	" 8:--
Målning å fönster bättras utv.	" 2:--
Kvarnen: Brädgånggen utv. repareras	" 50:--
brädloft, fönster och trappor inv. repareras	" 50:--
tjärning af hatten och delvis skrofvat	" 15:--
Ladugårdens södra gavel rödfärgas	" 4:--
1 fönster å östra sidan målas utv.	" 0:50

Brister S:ma Kr.266:50

B e s l u t.

Arrendatorn ålägges att före den 1 okt. d.å. hafva afhjälpt anmärkta brister, utom omläggningen af boningshusets norra taksida (beräkn. 40 kr.) hvilket får anstå intill 1 okt. 1912, då ofvanskrifna brister botats anses byggnaderna vara i godt skick.

Vidare förekom ej.

Den som med denna syneförrättning ej åtnöjes eger att sin motpart till vederbörlig domstol instämma inom 90 dagar efter delfäendet häraf eller vare synen gällande.

Sälunda förrättat.

Allerum dag som ofvan.

Gustaf Persson
Dagshuset

Synerförrättande Nils Persson
Hittarp

Wid eftersyn denna dag wro förutnämnda
brister i Booningshus och Ladugård afhjelpa,
deremot wro bristerna i Kvarnen endast
delwis botade.

Allerum den 29 Aug 1911

Landskap Skåne

Härad Luggude

Socken Allerum

Uppteckningsår 1955

Berättare Nils Persson

Berättarens yrke mjölnare

" adress: Kulla kvarn, Hittarp

född år 1887 i Lövestad

Upptecknaren Nils Persson, Kulla kvarn, Hittarp

Väderkvarn den 19 September 1916.

På begäran av Änkegreffvinnan Elisabeth Wachtmeister å Kulla Gunnarsterp instälde sig undertecknade för att på grund av nyrestaurering av nämnda kvarn förrätta insynning av densamma.

Såsom ombud för godsägaren tillstädeskom behållaren O Jönsson, Kulla-Gunnarsterp. Arrendatorn Peter Persson var personligen närvarande, likaså kvarnbyggaren N. Tellström i Djuramåsa vilken utfört ifrågasatttande restaurering.

Med synemännen förekom ingen jävsanmärkning.

Företeddes protokoll från syneförrättningar den 2 aug. 1910 - 29 aug 1911 och den 24 aug 1915 varav framgick att på grund av bristande underhåll kvarnen komma att förfalla såvida en ordentlig restaurering ej företogs. Även företeddes kostnadsförslaget efter vilket godsägaren låtit utföra ifrågasatttande arbeten och hade kostnaderna för det hela uppgått till 9129 kronor 96 öre.

Efter tagen del av dessa handlingar företogs synen.

Väderkvarnen är uppförd på gråstensgrundmur med genomkörspert, är 11 m i diameter å breleftet och innehåller tvänne kvarnar, stenarna till ens kvarnen äro 1500 m/m i diam, varav löparen är konststen, andra kvarnen äro konststenar båda och hålla 1400 m/m i diam båda.

Följande inventarier finnes.

1 st. järnkätting 10,2 met - 1 st hamplina 54 met - 1 st hisslina, 1 st strupptåg, 1 st 3skiv och 1 st 2 skiv block, 1 st järnstång, 9 st hackar, 1 st slägga, 1 st hammar, 1 st skruvnyckel, 1 st brandhake, 1 st tullmät, av koppar och 4 st segel.

Följande restaureringsarbeten vere utförda.

Ny huvudaxel med tillbehör, kilning av krenhjulet, 2 st. nya vingar 40 alnar långa, 3 st konstkvarnstenar, 2 st ringkar, 2 st bingar, 4 st däckslar, 2 st sättbänkar, 2 st sätttrapper, allt nytt, emdelning av dreverna med 64 steckar, salning av säcksvänghjulet med 2x9 björk - plank, 1 st nytt hisshjul med ferdring av björk, 2 st hissrestelpar 7* 7x7" fur, hissbre 6' 6x7" fur, omkuggning av bemedrevar med 36 steckar 1 st trappa från perten till kvarnleftet, 1 st trappa derifrån till säckvingsleftet, båda nya, samt nya steg till breleftstrappan, 5 meter ny dräjkran 5½ x 10½ " ek, 3 st nya prässtycken till krenhjulet samt ny ferdring till detsamma av 2½ x 9" björk, ny väderbjörn 14' 22x30" ek, styver 2/48' 6x7" och 2/20' 6x6" fur, ny vädergavel på baksidan av

Skåne

Luggude

Allerum uppt.år 1955

M 13876:43.

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforskning vid Lunds universitet

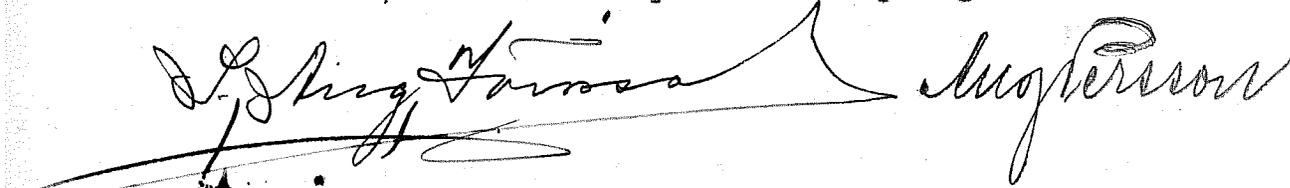
hättan, 14 st nya fönsterkarmar med bågar och glas, 2 st nya dörrkarmar med dörrar och beslag, 1 st låmet 80 m/m spindeljärn av stål, reparerat täckningen å skrevet evan gesimsen, omlagt söljärnen, ny vattenkrans av furu på axeln, upplyftning av axeln för bättre dusering, kilning samt förbundsjärn till båda vingarna, nya bussar av björk till kvarnarna, en del smide bultar och spik, täckt skrevet under gesimsen med 30 m/m spånt bräder och asfaltpapp, reparerat breleftet ca 600 kv:fm, kvarnleftet ca 360 kv:fet av 30 m/m spånt bräder jämte nya lämmar i båda leften, omgången helt ombyggd av 24 st utstickare 6x6" ek, 30 st styver 14'5x5" ek, omgångsdäck 2240 kv:fet 2" furuplank jämte skruvankar och vinkeljärn. Å yttermurarna 32 st. 1 met höga helstens pelare av tegel murade i cement, övriga yterna putsade med stänk - rappning av cementbruk.

Samtliga restaureringsarbeten vere väl utförda och använda materialer av prima beskaffenhet varför kvarnen nu är i fullkomligt skick gett skick och på framställning av vederbörande angående kvarnens nuvarande värde anse vi detta vara lågt räknat 12000 kronor.

Vidare förekom ej.

Den som med denna synförrättning ej åtnöjes äger att inom nittio dagar efter delfäendet härav sin motpart till vederbörlig domstol instämna annars vare synen gällande.

Jensterp och Kattarp dag som evan.

Berättare & upptecknare
Mjöltnare Nils Persson
Kulla kvarn, Hittarp
född 1887 i Lövestad

År 1929 den 10 oktober förrättades av undertecknade, på anmo-
dan av Greven Otto Wachtmeister å Kulla Gunnarstorp, och arrendatorn
Nils Persson i Allerum, av och tillträdessyn å Kulla Gunnarstorps
Gods tillhöriga väderkvarn, jämte 1 h:ar jord i Allerum socken -
vilken ägendom innehaves av nämnde Persson, och enligt kontrakt av
den / ^{avr.} ~~augusti~~ 1929, ånyo bortarrenderats till samme person, för
tiden från den 1 mars 1930 till den 1 mars 1942.

Såsom ombud för Godsägaren, Greven Otto Wachtmeister, tillstüdes-
kom bokhållaren, Wälh. Licht, och var arrendatorn personligen närva-
rande.

Mot synemännen förekom ej jäv.

Till ledning vid syneförrättningen företeddes arrendekontraktet,
jämte ett syneprotokoll av den 29 september 1924.

Till ägendomen hörer följande byggnader.

1./ BOMINGSHUS.

16,7 met lång - 7,2 met bred, 2,2 met hög, uppförd av kossvirke
med tegelfyllning, bräduppgavlar och halmtak: inredd från öster
till 2 rum, dagligrum, kök, spiskammar, förstuga samt 3:ne rum,
tegelgolv i kök och förstuga, övriga golv samt loft av bräder.

Ugnar och spisar tillhöra arrendatorn.

2./ LADUGÅRDSBYGGNAD.

22,7 met ^{lång} - 7,2 met bred - 3 met hög, uppförd år 1907, av tegelgrund-
mur 13,7 meter i längd från norr, övriga delen av korsvirke med brä-
der, bräduppgavlar och papptak, inredd från norr till svinstall -
med magasin däröver, stall för 4 hästar och 7 kor, 1 loge, logegolv,
brädloft över stallen.

3./ KVARNEN.

Uppförd på grästensgrundmur med genomkörspport och innehåller 2:ne
kvarnar. Stenarna till ena kvarnen äro 1500 m/m och till den andra
1400 m/m, därav 3 st: konststenar.

Följande inventarier finnes.

1 st. järnketting 10,2 meter - 1 st. hamplina 54 meter - 1 st. hiss-
lina, 1 st. strupptåg, - 1 st. 3 skiv- och 1 st. 2 skiv-block, 1 st. järn-
stång - 9 st. hackor - 1 st. slägga, hammar, skruvnyckel, brandkrok,
och 4 segel.

Inredningen i enlighet med ett protokoll av den 19 september -
1916, upprättat efter restaurering och besiktning.

Trädgård med fruktträd, bär och blomsterbuskar, samt brunn finnes.

Berättare & upptecknare Mjöltnare Nils Persson
Kulla kvarn. Hittarn f. 1887 i Lövestad

År 1929 den 10 oktober förrättades av undertecknade, på anmo-
dan av Greven Otto Wachtmeister å Kulla Gunnarstorp, och arrendatorn
Nils Persson i Allerum, av och tillträdessyn å Kulla Gunnarstorp's
Gode tillhöriga väderkvarn, jämte 1 h:ar jord i Allerum socken -
vilken ägendom innehaves av nämnde Persson, och enligt kontrakt av
den / ^{avr} ~~augusti~~ 1929, ånyo bortarrenderats till samme person, för
tiden från den 1 mars 1930 till den 1 mars 1942.

Såsom ombud för Godeägaren, Greven Otto Wachtmeister, tillstüdes-
kom bokhållaren, Wäih. Licht, och var arrendatorn personligen närva-
rande.

Mot synemännen förekom ej jäv.

Till ledning vid syneförrättningen företeddes arrendekontraktet,
jämte ett syneprotokoll av den 29 september 1924.

Till ägendomen hörer följande byggnader.

1./ BOMINGSHUS.

16,7 met lång - 7,2 met bred, 2,2 met hög, uppförd av kossvirke
med tegelfyllning, bräduppgavlar och halmtak: inredd från öster
till 2 rum, dagligrum, kök, spiskammar, förstuga samt 3:ne rum,
tegelgolv i kök och förstuga, övriga golv samt loft av bräder.

Ugnar och spisar tillhöra arrendatorn.

2./ LADUGÅRDSBYGGNAD.

22,7 met ^{lång} - 7,2 met bred - 3 met hög, uppförd år 1907, av tegelgrund-
mur 13,7 meter i längd från norr, övriga delen av korsvirke med brä-
der, bräduppgavlar och papptak, inredd från norr till svinstall -
med magasin däröver, stall för 4 hästar och 7 kor, 1 loge, logegolv,
brädloft över stallen.

3./ KVARNEN.

Uppförd på gråstensgrundmur med genomkörsport och innehåller 2:ne
kvarnar. Stenarna till ena kvarnen äro 1500 m/m och till den andra
1400 m/m, därav 3 st: konststenar.

Följande inventarier finnes.

1 st. järnketting 10,2 meter - 1 st. hamplina 54 meter - 1 st. hiss-
lina, 1 st. strupptåg, - 1 st. 3 skiv- och 1 st. 2 skiv-block, 1 st. järn-
stång - 9 st. hackor - 1 st. slägga, hammar, skruvnyckel, brandkrok,
och 4 segel.

Inredningen i enlighet med ett protokoll av den 19 september -
1916, upprättat efter restaurering och besiktning.

Trädgård med fruktträd, bär och blomsterbuskar, samt brunn finnes.

Berättare & upptecknare Mjöltnare Nils Persson
Kulla kvarn, Hittarp f. 1887 i Lövestad

Åkern i god hävd.

Byggnaderna äro försäkrade till följande värden.

Boningshuset kronor 1000:-, Kvarnen kronor 10000:-

Stall & Logebyggnad kronor 5000:-

Följande brister anmärktes.

Rep: av plankorna i segelbanan å Kvarnen kronor 35:-

" " räcket i d; o " " 10:-

Logebyggnaden,

västra sidan, södra delen av papptaket omlägges " 35:-

sockelstenen rep: i fogarna " 3:-

och böra nämnda brister vara avhjälpda före
den 1 augusti 1930.

Vidare förekom ej.

Den av parterna som med denna syheförrättning icke åtnöjes
äger att inom nittio dagar efter delfäendet härav, genom stäm-
ning till Luggude häradsrätt, klandra densamma, eller vare synen
gällande.

Allerum dag som ovan

[Signature]

Kattarp

[Signature]

Mörarp

Landskap Skåne
Härad Luggude
Socken Allerum
Uppt. år 1955

Berättare & upptecknare
mjölnare Nils Persson
Kulla kvarn, Hittarp
född år 1887 i Lövestad